

УДК 801.631.51+003.083]:81'276.6

Підгорна А. Б.¹, Беляєва Д. С.²

¹ канд. філол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ГФ-310 НУ «Запорізька політехніка»

СКОРОЧЕННЯ ТА АБРЕВІАТУРИ: ЇХ ВИДИ ТА СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ В НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТАХ

Науково-технічна література є сферою широкого вживання різних скорочень, які увійшли до мови і зафіксовані у словниках, або авторських, okazіональних, створених на конкретний випадок. У деяких видах текстів скорочення становлять 50% усіх слововживань та 15% словникового складу.

Скорочення прийнято класифікувати на лексичні й графічні. До лексичних відносять усічені слова (*clipped or stump words*) і акроніми (*initial words of acronyms*). М. М. Телеки надає таке визначення акроніма: «акронім – вид абrevіатур, утворений літерним початковим скороченням, графічна і звукова форма якого виглядає як звичайне самостійне слово» [4]: *doc* – *doctor*, *frig* – *refrigerator*, *phone* – *telephone* [2, с. 155]. Графічні скорочення особливі тим, що при мовленні вони відтворюються повністю: 1) дні тижня: *Mon* – *Monday* і т. д.; 2) назви місяців: *Apr* – *April*; 3) грошові позначення: \$; 4) звернення: *Mr*, *Mrs*, *Ms*, *Dr*; 5) військові звернення: *capt* – *captain*, *col* – *colonel*; 6) наукові ступені: *BA* – *Bachelor of Arts*, *DM* – *Doctor of Medicine*; 7) одиниці вимірювання часу, довжини, ваги: *cm* – *centimeter*, *yd* – *yard*; 8) скорочення латинського походження: *i.e* – *that is*, *e.g.* – *for example*, *etc.* – *and so on*.

Серед скорочень виділяють також напівскорочення – комбінації акроніма словосполучення із повною основою іншого його члена: *A-bomb* – *atomic bomb*, *V-day* – *Victory Day* [3, с. 55]. Графічні скорочення латинського походження і напівскорочення не є типовими для української мови.

Особливу групу становлять усічення. Усічення надають змісту письмових текстів певної мовної виразності. Усічення бувають: 1) усічення фінальної частини слова: *rev* – *revolution*; 2) ініціальної частини: *jams* – *pyjamas*; 3) усічення середини слова: *telecoms* – *telecommunications*; 4) змішаний тип: *comp* – *accompaniment*.

У великій кількості абrevіатур і скорочень полягає особливість сучасної науково-технічної мови. Переваги такої економії доречні за умови, що

аббревіатури вводилися в текст раніше згідно із правилами написання наукового тексту. При вимовлянні аббревіатура за часом звучання – набагато коротша за відповідне їй поняття: *The now common active matrix of thin film transistor-liquid crystal display technology also has less flickering than cathode ray tubes, which reduces eyestrain. – The now common active matrix of TFT-LCD technology also has less flickering than CRTs, which reduces eyestrain.*

При використанні аббревіатур текст скорочується приблизно в 1,3 рази (24 слова vs. 18 слів). Це підтверджує, що аббревіатури і акроніми являються важливою частиною наукових і науково-технічних текстів (і їх перекладу).

За проаналізованим джерелом **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**4) можемо виділити такі види аббревіатур: 1) складові: апокопи (*Prof – Professor*); аферези (*Phone – Telephone*); крайові усічення (*Frig – Refrigerator*); зрощення (*Acty – Activity*); 2) складноскладові: власне складноскладові скорочення (*Chop – Channel operator*); об'єднання (*Oxbridge – Oxford + Cambridge*); складноскорочені слова (*Pop-music – Popular music*); 3) графічні; 4) ініціальні: буквені (*PC – Personal computer*); звукові (*HEW – Department of Health, Education and Welfare*).

Згідно із Керівництвом науковим стилем **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]** найбільш типові варіанти використання аббревіатур і скорочень у науково-технічних текстах такі:

1. При скороченні терміну вказуйте на початку повне словосполучення із аббревіатурою у дужках.

2. В аббревіатурах і акронімах, що пишуться великими літерами, не використовуються пробіли і крапки (*CEO, DEMUX, PhD*). Виключення *U.S.* використовується як прикметник (*U.S. companies*), і такі аббревіатури, як *N.B., R.I.P.* Скорочення одиниць виміру в науково-технічних текстах пишуться без крапок (*ft, L, cm, ns*), окрім слова *inch (in.)*.

3. Іноді перед скороченням може стояти визначений, невизначений або нульовий артикль. Перед акронімами, що читаються як слова, артиклі не ставляться (*scientist of NASA*). Але використання невизначеного артикля *a/an* залежить від того, як читається аббревіатура, яка частіше за все використовується із артиклем (*a NATO member, an AA meeting, a [double] AA battery*).

4. У скороченнях, що мають у своєму складі *&*, пробіли не використовуються.

Отже, скорочення різних типів та аббревіатури акумулюють інформацію у тексті з метою її швидшої передачі, підвищують ефективність сприйняття прочитаного, відображають тенденцію до економії використання мовних засобів і раціоналізації мови, тим самим поповнюючи її словниковий склад. Скорочення і аббревіатури утворюються відповідно до правил перекладу лексики, а наближеність до термінів (називання предмету за фактом його

існування) ще більше сприяє їхньому активному використанню у багатьох жанрах текстів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Акроніми в англійській інфектологічній термінології [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit11-02-063>
2. Бортничук, Е. Н. Словообразование в современном английском языке [Текст] / Е. Н. Бортничук, И. В. Василенко – К. : Высш. школа, 1988. – 261 с.
3. Григоренко, Я. М. Російсько-українсько-англійський словник з механіки [Текст] / В. М. Бастун, В. А. Широков – К. : Наукова думка, 2008. – 512 с.
4. Салій, А. Аббревіації в сучасній англійській пресі [Електронний ресурс] // Наука, освіта, молодь. – Режим доступу: https://library.udpu.edu.ua/library_files/stud_konferenzia/2015_2/33.pdf.
5. The MLA Handbook for Writers of Research Papers and the MLA Style Manual and Guide to Scholarly Publishing [Electronic resource]. – Access mode: http://www.mla.org/style_gaq1.